

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevr. dr. J. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Onderwerp: consultatie Erfgoedwet

Utrecht, 13 juli 2014

Geachte Minister Bussemaker,

Namens de SHNI (Stichting Het Nederlandse Interieur, kvk 30163888) willen wij graag een reactie geven naar aanleiding van het voorstel voor de nieuwe erfgoedwet. De SHNI beoogt meer interesse te wekken voor interieurs, interieurafwerking en ensembles van gebouwen met bijbehorende interieurs, meubilair en huisraad. Deze behoren tot de belangrijkste cultuuruitingen van de mens, juist omdat ze de alledaagse levensomgeving representeren. Dat onderstreept ook de betekenis van het interieur als cultureel erfgoed. Om dezelfde redenen zijn ze uitermate kwetsbaar. Mensen zijn continu bezig om de omgeving te veranderen en aan te passen, zeker hun alledaagse levensomgeving. Daarmee zijn dus ook (historische) ensembles en interieurs uitermate kwetsbaar. Deze kwetsbaarheid wordt nog vergroot omdat er weinig kennis op het gebied van interieur is in vergelijking met andere erfgoeddisciplines, hetgeen onze Stichting meermalen geconstateerd en zo breed mogelijk onder de aandacht heeft gebracht.

Wij zijn verheugd dat U het initiatief heeft genomen om verschillende wetten op gebied van cultuur en cultuurhistorie samen te voegen tot één erfgoedwet. Dat geeft ook de mogelijkheid tot betere afstemming.

In de nieuwe wet zien we een paar belangrijke punten, die in dat licht bezien nadere aandacht verdienen:

Interieurenssemble

In de Memorie van Toelichting van de Erfgoedwet worden specifiek ensembles genoemd. We zijn verheugd dat u hier aandacht aan besteedt en inzet op kennis- en bewustzijnsvergroting, attitudeverandering en verbeterde omgangsnormen. Er is daarbij vooral aandacht voor topensembles. Hierbij willen wij aantekenen dat niet alleen gesamt-kunstwerken tot de topensembles moeten worden gerekend, het gaat juist vaak om gegroeide ensembles, zoals bijvoorbeeld de Sint-Jan in Den Bosch.

Net als u staan wij niet eenzelfde bescherming voor het interieur voor als voor het gebouw. Toch zoeken we naar een extra mogelijkheid om het interieur een betere bescherming te bieden en een goede instandhouding te bevorderen. In het monumentenregister zou dit kunnen, door een beschrijving van een ensemble hierin verplicht te stellen. Op deze manier wordt de aandacht gevestigd op het ensemble. Dit kan door artikel 3.3., lid 4., aan te passen: "het rijksmonumentenregister bevat gegevens over de inschrijving en ter identificatie van de rijksmonumenten, waaronder het ensemble en het interieur." Het register is niet bedoeld als bron

van de onderbouwing van de bescherming, daarvoor dient het aanwijzingsbesluit. Daarom zou het op deze plek zeer toepasselijk zijn. Aansluitend hierop zou u in artikel 3.7 lid 3 de gebouwde context mee kunnen nemen bij de beschrijving van het beschermd cultuurofgoed of verzameling.

Afstemming Erfgoedwet en BOR

Wij vragen ook aandacht voor een betere afstemming van de Erfgoedwet en Besluit Omgevingsrecht (BOR). In bijlage II van de BOR Hoofdstuk III, artikel 3a is bepaald dat 'in pandige veranderingen van een onderdeel van het monument dat uit oogpunt van de monumentenzorg geen waarde heeft' vergunningvrij mogen worden uitgevoerd. Beoordeling van deze waarde is aan de eigenaar. Ervaring van onze Stichting heeft geleerd dat waardevolle onderdelen van een interieur zonder doelgericht onderzoek moeilijk te herkennen zijn, zeker als er jongere afwerkingen overheen zijn aangebracht. Beoordeling van cultuurhistorische waarden van interieurs vraagt kennis, zeer specifieke kennis. In de nieuwe erfgoedwet wordt hieraan enerzijds tegemoet gekomen door de vaststelling dat redengevende omschrijvingen alleen een identificatie zijn van het Rijksmonument (memorie van toelichting). Dat betekent dat interieurs onderdeel zijn van het beschermd Rijksmonument. In het BOR wordt daaraan onvoldoende gevolg gegeven, juist omdat beoordeling van de waarden van het interieur specifieke deskundigheid vraagt

Gebruik van monumenten

In de memorie van toelichting geeft u aan waarom het *gebruik* van het monument niet terugkeert in het wetsvoorstel. U stelt dat het gebruik van een monument beschouwd wordt als een aspect van het belang van de eigenaar en daarom niet afzonderlijk behoeft te worden benoemd. U verwijst naar jurisprudentie, waarbij een afweging plaatsvindt tussen het algemeen belang en de belangen van de eigenaar.

Wij delen deze zienswijze niet. Het behoud van een monument is naar de mening van de SHNI het beste gediend met oorspronkelijk gebruik. Het (oorspronkelijk) gebruik van een gebouw kan van grote waarde zijn, een waarde die samenhangt met het algemeen belang ter bescherming. Denk aan interieurs van buitenplaatsen die al generaties in bezit zijn van een familie, of aan kerkinterieurs die al eeuwen of decennia lang dezelfde functie hebben. Om deze reden verzoeken wij u om het *gebruik* van een monument onderdeel te laten zijn van de afwegingen van algemeen belang en niet te vereenzelvigen met alleen het eigenaarsbelang. Oorspronkelijk gebruik is van groot belang voor de bescherming van ensembles.

Financiën

In de memorie van toelichting paragraaf 7.3 wordt gesproken over de subsidie voor de instandhouding van monumenten. Wij zien dat hierin nauwelijks aandacht voor het interieur is. We vragen u binnen het beschikbare budget voor de instandhouding van monumenten 10% specifiek te reserveren voor het interieur. Tevens vragen we u de leenfaciliteit en belastingaftrek die geldt voor woonhuismonumenten ook voor werkzaamheden aan cultuurhistorisch waardevolle interieuronderdelen expliciet te maken.

Erfgoedopleidingen

Graag vragen we uw aandacht voor het bevorderen van de erfgoedopleidingen zowel op het gebied van de waardering als instandhouding van het interieur of onderdelen daarvan. We zien een behoorlijke vergrijzing en de opleidingen staan fors onder druk. We maken ons zorgen over voor de toekomst en vragen u hier in de memorie van toelichting specifiek aandacht aan te besteden.

Wij hopen u hiermee naar voldoening te hebben geïnformeerd. Het spreekt voor zich dat wij van harte bereid zijn om onze reactie toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

Marc de Beyer
Voorzitter Stichting Het Nederlandse Interieur